

Takdim

Hiç düşündünüz mü, neden Platon'dan bu yana entelektüeller piyasa ekonomisine kara çalmaktadır? Onların böyle yapmak için öne sürdükleri gerekçeler ne kadar sağlamdır? Yüzyılların tekrar eden tecrübelerine ve klâsik liberal geleneğin iktisatçılarınca sunulan eserlere rağmen, piyasa ekonomisi denen şeyin ne olup ne olmadığını anlamakta niçin bu kadar başarısızlar? Ve onun işleyişini ve sonuçlarını anladıklarında ise müşkülpesent saldırı oklarını kullanmak için neden böylesine gayret gösterirler?

Planladığımız vakitten biraz geç olsa da, *Liberal Düşünce* derginiz, “Şikago İktisat Okulu, Yeni Entelektüelin Hazinesi” özel sayısında, bu sorulara doyurucu bazı cevaplar verme iddiasıyla karşınızda. İlk bölümümüzde Friedman ve Schwartz'a yönelerek bir makroekonomi dosyası oluşturduk. Açılışımızı hakıyla Friedman yapacak. Hetzel'in Friedman'ın hayatı ve eserlerine dâir kaleme aldığı makalesiyle, II. Dünya Savaşı sonrası dönemin ekonomi tarihini ve makroekonominin bu tecrübeyle şekillenen dönüşümünü daha iyi kavramamıza yardımcı olacak önemli bilgiler edineceğiz.

Özellikle iktisat üstüne akademik kariyer yapmak isteyen okuyucularımızın dikkatine sunmak amacıyla Friedman ve Schwartz'ın, birlikte yazdıkları *A Monetary History of the United States, 1867-1960* adlı abidevî eserlerine dâir, kırk yıllık bir sürenin ardından kaleme aldıkları notlarını sizlere aktarmayı uygun gördük.

Friedman elbette kanıtlara özel önem verirdi. Onun fikirlerinin işe yararlığını göstermek üzere kanıtları sunan ve bu kanıtları sağlam bir muhakeme ile yorumlayan Shleifer'in yazısı Friedman'a hak ettiği yeri vermekte. Bazı okuyucularımız Shleifer'in yazısının “Milton Friedman Çağı” başlığını, bence haklı olarak, abartılı bulabilir. Ancak bu makalenin empirik niteliği, karşıt argümanlara yönelik dikkati, ve sonuç kısmındaki kat edilecek uzun ve zorlu yol vurgusunu okumak onların bu makaleyi ziyâdesiyle beğenmelerini sağlayacaktır.

Aynı zamanda iktisadî düşünceler tarihi niteliği de taşıyan Stigler dosyamız, iktisat biliminin ekonomisi gibi, okuyucularımız için bir hayli farklı ve ilginç bir konuyu ihtiva etmekte. Stigler'in yukarıda sorduğumuz ciddî sorulara yönelik değerlendirmelerini içeren ve özel sayı içindeki özel makale olarak adlandırılmayı hak eden yazısını inanıyorum ki son derece ufuk açıcı bulacaksınız.

Elbette ki, bu özel sayı 2008 Büyük Çöküşü'ne Şikagocu bakış açısından örnekler vermezsek eksik kalırdı. Bu tür bir eksikliğe meydan vermemek üzere iki abidevî ismi Schwartz ve Meltzer'i bu çöküşün nedenleri ve muhtemel çıkış yollarına dâir fikirleriyle dikkatinize sunuyoruz. Dorn ile birlikte onlar, bir merkez bankasının varlığında finansal krizlerden kaçınmak ve kaçınılmadığı durumda ise tesirlerini asgariye indirmek için, kararlılıkla takip edilen, piyasanın işleyişini bozmayacak bir para politikası normunu ve klâsik nihai kredi mercii doktrininin orijinal ilkelerini önermekteler. Onların bu önerisini ancak ikinci en iyi olarak yararlı gören Selgin'den ise rekabet eden para birimleri ve serbest bankacılık için gerekçesini okuyacağız. Avusturyacı bir kökenden gelen ama Friedman'ın da bir hayli tesirinde kalan bir iktisatçı olarak Selgin'in, Friedman ve Schwartz'ın serbest bankacılık hakkındaki fikirlerini ince bir sorgudan geçirmesi yazısının değerini artıran unsurlardan birisi. Selgin'in yazısı ile ilgili olarak diğer önemli bir husus ise serbest bankacılığa karşı, Friedman tarafından da paylaşılan "politik olarak gerçekleştirilmesi imkânsız" argümanını sınarken verdiği örneklerin Şikagocular için dahi çarpıcı nitelikte olması.

Son bölümümüzde Ümit Çalık, bu ülkenin entelektüellerinin Demokrat Parti dönemi iktisat politikaları üzerinden piyasayı karalama çabalarına dikkat çekerek, onların bazı önemli abartılarını ve değerlendirme hatalarını açığa sermekte. Sonrasında, Lee'nin toplumların iç çatışmaları için ekonomik nedenleri örneklerle açıklayan makalesini okuyacağız ve bu yazıdaki "Soygunistan" tabiri sizlere muhtemelen, en bariz örnekler olarak, 90'ların Türkiye'sini ve günümüzün Yunanistan'ını anımsatacak. Son iki yazımıza ise mini bir Adam Smith dosyası denebilir. Skousen'dan görünmez el metaforunun Smith'in sistemindeki merkeziliği için yine bizzat Smith'in eserlerine dayalı gerekçesini okuyacağız. Doti ise, dindar olsun olmasın, bir piyasa kurumu olan fâizden nefret eden entelektüellerin konu üstünde yeniden düşünmesini sağlayabilecek olan ilginç bir tecrübesini aktarıp, Smith üzerinden serbest faiz oranları savunusunu dile getirecek.

Siz okuyucularımız için bilgilendirici, ufuk açıcı ve Şikago Okulu olarak adlandırıla gelen bu büyük geleneğe de hakkını veren bir sayı hazırladığımızı düşünüyörüz. Her aşamasında emeği geçen herkese özel teşekkürlerimizi sunarız. İktisat özel sayılarımız devam edecek. 2013'ün özel sayısında ekonomik krizler ve serbest bankacılık konularına eğilmeyi planlıyoruz.

Daha hür bir toplum dileğiyle,

Ünsal Çetin
Sayı Editörü